

วัฒนธรรม 8 ชาติพันธุ์จังหวัดราชบุรีในบริบทของการท่องเที่ยว

สัจจา ไกรสรรัตน์*
Sathcha Kraisonrat

บทคัดย่อ

การศึกษาวัฒนธรรม 8 ชาติพันธุ์จังหวัดราชบุรีในบริบทของการท่องเที่ยว ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ความคงอยู่ของวัฒนธรรม 8 ชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี และเพื่อศึกษาแนวทางการนำวัฒนธรรมของ 8 ชาติพันธุ์มาใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิควิธีการสัมภาษณ์เจาะลึกรายบุคคล สัมภาษณ์กลุ่มบุคคล และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การบรรยายจะเน้นเนื้อหาตามที่ปรากฏ ไม่เน้นการตีความหรือการหาความหมายที่ซ่อนไว้เบื้องหลัง

ผลการศึกษาเกี่ยวกับ วัฒนธรรมของ 8 ชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยแบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 3 กลุ่มคือ วัฒนธรรมที่เคยปรากฏในอดีตมีการจัดบันทึกบอกต่อ แต่ปัจจุบันได้เลือนหายไปแล้ว กลุ่มที่สองได้แก่วัฒนธรรมที่ยังปรากฏอยู่ในปัจจุบันแต่อาศัยวาระ หรือโอกาสพิเศษ ในการแสดงออกเช่น วัฒนธรรมการแต่งกายที่มีการแต่งเฉพาะโอกาสพิเศษ ในช่วงเวลาปกติจะแต่งกายตามสมัยนิยม หรือภาษาพูดที่จะมีการสื่อสารเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุหรือ ญาติมิตร เป็นต้น และวัฒนธรรมที่มีการผลิตซ้ำสืบทอดมาถึงปัจจุบัน เช่น การบริโภคอาหารพื้นถิ่น งานประเพณีสงกรานต์มอญ สงกรานต์ลาวเวียง สงกรานต์ของชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง ประเพณีตรุษจีน สารทจีน หรืองานประเพณีผูกแขนเรียกขวัญวันกินข้าวห่อของชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงเป็นต้น ประเพณีและวัฒนธรรมที่มีการผลิตซ้ำ แสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมและงานประเพณีเหล่านี้ได้ผ่านกระบวนการเลือกสรรจากคนในชุมชนที่จะสืบสานสืบทอด จึงมีการผลิตซ้ำให้คงอยู่ถึงแม้ว่าคุณค่า ความเชื่อ และความหมายแฝงที่มีในอดีตจะเริ่มมีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย จึงกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมของ 8 ชาติพันธุ์จังหวัดราชบุรีมีความคงอยู่ในรูปของการปรับเปลี่ยน และการผสมผสานทางวัฒนธรรม

แนวทางการนำวัฒนธรรม 8 ชาติพันธุ์มาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ควรมุ่งเน้นไปที่วัฒนธรรมหรือประเพณีที่ยังคงมีอยู่ในชุมชน เช่น งานประเพณีสงกรานต์ชาติพันธุ์ การใช้อาหารพื้นถิ่นหรืออาหารชาติพันธุ์เพื่อการท่องเที่ยว งานประเพณีตรุษจีน หรือการท่องเที่ยวสัมผัสวัฒนธรรมชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงในงานประเพณีผูกแขนเรียกขวัญวันกินข้าวห่อ ประเพณีเหล่านี้ล้วนมีจุด

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

เชื่อมต่อสัมพันธ์ ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อ ความหมาย อารมณ์ ความรู้สึกที่สามารถส่งผ่านไปยังนักท่องเที่ยวเป้าหมายเพื่อใช้เป็นสิ่งดึงดูดใจให้มาเที่ยวชมในพื้นที่และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมเหล่านั้นได้ การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวควรเริ่มต้นที่งานประเพณีสงกรานต์ชาติพันธุ์เนื่องจากตรงกับเทศกาลงานประเพณีหลักของประเทศ เป็นช่วงวันหยุดยาว เพื่อการเฉลิมฉลอง การจัดงานประเพณีสงกรานต์ชาติพันธุ์ที่คงความเป็นดั้งเดิม จึงเป็นทางเลือกให้กับคนในพื้นที่หรือนักท่องเที่ยวที่สนใจการเล่นสงกรานต์เชิงอนุรักษ์ได้เข้ามาร่วมเล่นสงกรานต์และเรียนรู้ประเพณีและวัฒนธรรม กับคนในพื้นที่ พร้อมกับการรื้อฟื้นการเล่นพื้นบ้านต่าง ๆ รวมกับการจัดแสดงอาหารพื้นถิ่น เป็นการนำงานประเพณีและวัฒนธรรมมาต่อยอดเพิ่มค่า หากจุดต่างให้การท่องเที่ยวของจังหวัดและยังเป็นการฟื้นฟู อนุรักษ์ประเพณีที่สูญหายไปให้กับมีพื้นที่ในการแสดงออกอีกครั้งหนึ่ง

Abstract

A research on 'The Culture of 8 Ethnographic Groups in Ratchaburi Province in a Context of Tourism' aims to investigate the state of existence of culture from 8 ethnographic groups in Ratchaburi province and to create guidelines in utilizing culture of 8 ethnographic groups to promote tourism. This qualitative research employed both individual and group interview, and a participatory observation as its research tools. Data were analyzed by manifest content analysis technique and will not focus on interpretation or latent content analysis.

According to the research finding, culture of 8 ethnographic groups could be divided into 3 categories: 1) culture that has been recorded but becomes extinct; 2) culture that still exists but will be practiced on special occasions or events, for example, auspicious traditional dress on special days while dressing contemporarily daily or special dialects communicating among elders or relatives; and 3) repeating culture inherited until the present days, for instance, local food, Mon Songkran festival, Lao Vieng Songkran festival, Thai-Karen Songkran festival, Chinese New Year, Chinese 10th lunar month festival or Thai-Karen spirit soothing ceremony. Repeating festivals and culture revealed that these practices have been accepted and selected by local inhabitants to inherit. They are conserved even though value, belief and implication in the past have been changed

periodically. In conclusion, culture of 8 ethnographic groups in Ratchaburi province has been maintained in the form of adapted and integrated culture.

To utilize culture of 8 ethnographic groups to promote tourism, ones should focus on living culture in the community such as ethnic Songkran festival, local or ethnic gastronomy, Chinese New Year festival or Thai-Karen spirit soothing ceremony. These traditions threaded relationship of belief, meanings and emotion to render to targeted tourists in order to attract them to visit and allow them to directly experience these cultural activities. To arrange tourism activity, ethnic Songkran festival should be the first to begin as it corresponds to the main national Songkran festival and it is a long holiday. It is, then, an option for community or tourists who are interested in joining conservative Songkran festival to learn and take part with local people. Moreover, local folks should be revived and local food should be displayed. These actions are to bring out traditions and culture to top up, to add value and to differentiate tourism in the province, including to revive and to conserve dying culture to have its ground to public.

Keyword Ethnographic tourism : culture tourism : Ratchaburi

ความเป็นมาและความสำคัญ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นับแต่แผนพัฒนา ฉบับที่ 8 จนถึงแผนพัฒนา ฉบับปัจจุบัน มีการดำเนินการผลักดันเรื่องการเพิ่มคุณค่า (Value creation) ของสินค้าและบริการบนฐานความรู้และนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าการผลิตสินค้าและบริการให้เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีการศึกษาและขับเคลื่อนการสร้างมูลค่าเชิงเศรษฐกิจจากทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับจุดแข็งและข้อได้เปรียบทางวัฒนธรรมของประเทศแล้วนำมาใช้ประโยชน์โดยหาแนวทางเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) (ททท ,2554 หน้า 4) การนำแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์มาปรับใช้กับภาคการท่องเที่ยวและบริการมีนักวิชาการเช่น ยุวดี นิรัตน์ตระกูล (2554 หน้า 3) ได้กล่าวถึงการนำแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์มาปรับใช้กับภาคการท่องเที่ยวและบริการผ่านทางแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ เพื่อวัตถุประสงค์ในการเพิ่มคุณค่าและมูลค่า ควรเป็นการนำปัจจัย 4 ประการ คือ “ทุน” มาบวกกับ “ความคิดสร้างสรรค์” และผสมเข้ากับ “สินทรัพย์ทางวัฒนธรรม” และ “ทักษะเฉพาะตัว” มาสร้างคุณค่าและมูลค่าให้กับสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวโดยมีขั้นตอน กระบวนการ ที่ผลักดันแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือการสำรวจสังคมและตัวตน ครอบคลุมเรื่อง ฐาน

ทรัพยากร Natural / Cultural Assets) เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ (Identity) ภูมิปัญญา (Wisdom) เพื่อค้นหาความโดดเด่น ความแตกต่าง ความเฉพาะตัว ลักษณะพิเศษ (Differentiation for Value) แล้วจึงเติมความคิดสร้างสรรค์ (Value Creation) หรือ ตีความใหม่เพื่อให้เข้ากับตลาด (Redefine for Marketing) สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ขององค์การยูเนสโก (UNESCO) ที่ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ว่า (DASTA, 2554) การท่องเที่ยวสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวที่มีจุดประสงค์สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาให้ชุมชนนั้นๆ เกิดความยั่งยืนโดยมีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตในชุมชน ในเชิงการเรียนรู้และการทดลองให้ได้มาซึ่งประสบการณ์ที่เป็นอยู่จริงในชุมชน

จากแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ บ่งชี้ให้เห็นว่าวัฒนธรรมเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญที่สามารถนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มและเป็นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนและประเทศได้ ทั้งนี้เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่มีความหลากหลายที่สามารถนำมาแปรสภาพเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมประเทศชาติ เช่น นำมาใช้ในการกระจายรายได้ และสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมศักดิ์ศรีชุมชนท้องถิ่น และ ส่งเสริมความเข้มแข็งของสังคม เป็นต้น (ประเวศ วะสี, 2541 หน้า 7) ดังนั้นวัฒนธรรมจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะในการนำมาเป็นฐานในการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวด้วยเหตุที่วัฒนธรรมสามารถดึงดูดให้คนเดินทางมาท่องเที่ยวได้ นั่นหมายความว่าวัฒนธรรมสามารถแปรสภาพให้เป็นธุรกิจได้และเป็นสินค้าที่ไม่สิ้นเปลืองไม่มีวันหมดสิ้นตราบใดที่สังคมนั้นชุมชนยังคงดำรงอยู่และสิ่งที่สำคัญที่สุดนั้นก็คือการใช้วัฒนธรรมชุมชนมาเป็นฐานธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นการลงทุนที่น้อยที่สุดเพราะวัฒนธรรมเหล่านั้นมีอยู่แล้วในชุมชนทุกชุมชน เพียงแต่ผู้รับผิดชอบเข้าไปดำเนินการบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดเท่านั้น

หากพิจารณาถึงต้นทุนทางวัฒนธรรมของจังหวัดราชบุรีแล้วพบว่า จังหวัดราชบุรีนอกจากจะเป็นเมืองที่มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานมีร่องรอยหลักฐานของวัฒนธรรมทวารวดี และวัฒนธรรมขอมรวมถึง เป็นแหล่งวัฒนธรรมของลุ่มน้ำแม่กลองแล้ว เมืองนี้ยังมีประวัติความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ชาติไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณในฐานะหัวเมืองหน้าด่าน ในการระดมไพร่พล ป้องกันประเทศ ดินแดนแห่งนี้เคยเป็นชัยภูมิที่สำคัญสำหรับการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพโยกย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐาน ทั้งในส่วนที่เข้ามาอยู่เพื่อการทำมาหากิน ทำการค้าขาย หรือการโยกย้ายถิ่นฐาน อันเป็นผลเนื่องมาจากการเป็นชลยศึกสงครามและการอพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิ์ของพระมหากษัตริย์ไทย จังหวัดราชบุรีมีกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่ถึง 8 ชาติพันธุ์ประกอบด้วย ชาวไทยพื้นถิ่น ชาวยุโรปเชื้อสายจีน ชาวยุโรปเชื้อสายมอญ ชาวยุโรปเชื้อสายยวน ชาวยุโรปเชื้อสายกะเหรี่ยง ชาวยุโรปเชื้อสายเขมร ชาวยุโรปเชื้อสายลาวเวียง และ ชาวยุโรปเชื้อสายลาวโซ่ง ความหลากหลายของชาติพันธุ์เหล่านี้จุดประกายให้ผู้อยู่อาศัยสนใจอยากที่จะศึกษาเพื่อหาแนวทางการนำวัฒนธรรม 8 ชาติพันธุ์จังหวัดราชบุรีมาใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งผลงานวิจัยนี้นอกจากจะเป็น

ข้อมูลท้องถิ่น เพื่อเสนอแนะเป็นแนวทางการพัฒนาท่องเที่ยวให้กับ องค์กรและหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดแล้ว ยังเป็นการดำเนินการศึกษาที่สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ ที่อยู่บนฐานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่นอีกด้วย.

เทคนิควิธีการดำเนินงานวิจัย

จากวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้วิจัยใช้แนวคิดเรื่องการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม (Culture reproduction และทฤษฎีต้นไม้แห่งคุณค่า (กาญจนา แก้วเทพ และ สมสุข หินวิมาน,2551) มาเป็นกรอบในการพิจารณาความคงอยู่ของวัฒนธรรม ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยเทคนิคการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล (In-depth interview) และกลุ่มบุคคล (Focus Group) และ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำชุมชนที่ไม่เป็นทางการได้แก่ ผู้อาวุโสในชุมชน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทางราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน และประชาชนผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานประเพณีและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ เกี่ยวกับ ประวัติความเป็นมา ข้อมูลพื้นฐาน วัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณี และวิถีชีวิต ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัดราชบุรี

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ร่วมกับปรากฏการณ์ที่ได้จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในพื้นที่นำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาเพื่ออธิบายความคงอยู่ของวัฒนธรรม 8 ชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี และแนวทางการนำมาใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

ผลการศึกษา

จังหวัดราชบุรีตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ทั้งที่เป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ และหลักฐานทางเอกสารบ่งบอกถึงความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ที่ยาวนานนับแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ในช่วงประวัติศาสตร์ระหว่างสมัยอยุธยา จนถึงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ซึ่งเป็นช่วงที่มีการทำสงครามระหว่างไทยกับพม่า เมืองราชบุรี เป็นเมืองที่มีความสำคัญในทางยุทธศาสตร์ ในฐานะเมืองปราการหรือเมืองหน้าด่านชั้นในด้านทิศตะวันตก เป็นสถานที่รวบรวมระดมพลมาป้องกันพระนครเป็นเมืองที่มีกองทัพประจำพร้อมที่จะร่วมกับทัพหลวงจากราชธานีได้ทันที กอปรกับลักษณะภูมิประเทศที่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีความอุดมสมบูรณ์ ดินแดนแหล่งนี้จึงเป็นชัยภูมิที่สำคัญสำหรับการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพโยกย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐาน ทั้งในส่วนที่เข้ามาอยู่เพื่อการทำมาหากิน ทำการค้าขาย หรือการโยกย้ายถิ่นฐาน อันเป็นผลเนื่องมาจากการเป็นเขตลี้ภัยสงครามและการอพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิ์ของพระมหากษัตริย์ไทย จังหวัดราชบุรีมีกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่ถึง 8 ชาติพันธุ์

ประกอบด้วย ชาวไทยพื้นถิ่น ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยเชื้อสายมอญ ชาวไทยเชื้อสายยวน ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง ชาวไทยเชื้อสายเขมร ชาวไทยเชื้อสายลาวเวียง และ ชาวไทยเชื้อสายลาวโซ่ง (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติราชบุรี, 2544 หน้า 424 จาก 46) กลุ่มชนเหล่านี้ อพยพมาพร้อมกับวัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อที่เป็นดั้งเดิมตามอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมการแต่งกาย ที่อยู่อาศัย ภาษาพูด การละเล่น ตลอดจนภูมิปัญญาในการดำรงชีวิต หากแต่เมื่อมาเป็นคนพลัดถิ่น ในสังคมต่างวัฒนธรรม กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้จึงอยู่ในกลุ่มของวัฒนธรรมย่อยภายในวัฒนธรรมหลักของสังคมไทย ที่มีสภาพแวดล้อม ปัจจัยการผลิต การเมือง การปกครอง และวิถีทางวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากเดิม ที่อาจส่งผลต่อการรักษารากฐานทางวัฒนธรรมของแต่ละชาติพันธุ์ให้คงอยู่ แต่อย่างไรก็ตามการวิจัยนี้พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์มีการปรับตัววัฒนธรรมของตนให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมหลักในแผ่นดินใหม่ มีทั้งการรับวัฒนธรรมใหม่ และปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมบางอย่างเพื่อให้เข้ากับบริบทพื้นที่ ก่อเกิดการผสมกลมกลืนระหว่างวัฒนธรรม ผนวกกับ โลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆไปอย่างรวดเร็ว กระบวนการโลกาภิวัตน์ และการสื่อสารของมนุษย์ เข้ามามีบทบาทเชื่อมร้อยชักตอกผู้คนในสังคมท้องถิ่นต่างๆ ทั่วโลกเข้าไว้ด้วยกัน ผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ อาทิ การสื่อสารผ่านดาวเทียม หรืออินเทอร์เน็ต ซึ่งทำให้ข่าวสารจากมุมหนึ่งของโลกผ่านไปยังอีกมุมหนึ่งของโลกด้วยเวลาอันรวดเร็ว จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นนี้เองที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านประเพณีและวัฒนธรรมของผู้คนในสังคม รวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในจังหวัด ราชบุรีด้วย

1. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความคงอยู่ของวัฒนธรรม 8 ชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาความคงอยู่ของวัฒนธรรม 8 ชาติพันธุ์จังหวัดราชบุรี จากการสัมภาษณ์เจาะลึก การศึกษาจากเอกสาร และ การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่างๆ ผู้วิจัยได้อธิบายความคงอยู่วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีออกเป็น 3 สถานะคือ

สถานะแรก คือ วัฒนธรรมที่เคยปรากฏในอดีตมีการจัดบันทึกบอกต่อแต่ปัจจุบันได้เลือนหายไปแล้ว ตัวอย่างเช่น ประเพณีการย่องสาวของชาวกะเหรี่ยง ความเชื่อเกี่ยวกับหมอน้ำมัน ประเพณีการทำลอดแบบเดิมการอยู่ไฟ ประเพณีการนวดข้าวแบบวัวลานของชุมชนชาวโพหัก ประเพณีการเที่ยวช่วง การไปเซิ้งของ ไทย-ยวน เป็นต้น

สถานะที่ 2 ได้แก่วัฒนธรรมที่ยังปรากฏอยู่ในปัจจุบันแต่ต้องอาศัยวาระ หรือโอกาสพิเศษในการแสดงออกเช่น วัฒนธรรมการแต่งกายที่มีการแต่งเฉพาะโอกาสพิเศษ ในช่วงเวลาปกติประจำวันจะแต่งกายตามสมัยนิยม หรือภาษาพูดที่จะมีการสื่อสารเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุหรือ ญาติมิตร เป็นต้น ผู้วิจัยเรียกความคงอยู่ของวัฒนธรรมกลุ่มนี้ว่ามีความคงอยู่แบบหดตัว

สถานะที่ 3 วัฒนธรรมที่มีการผลิตซ้ำสืบทอดมาถึงปัจจุบัน เช่น การบริโภคอาหารพื้นถิ่น งานประเพณีสงกรานต์มอญ สงกรานต์ลาวเวียง สงกรานต์ของชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง ประเพณีตรุษจีน สารทจีน หรืองานประเพณีผูกแขนเรียกขวัญวันกินข้าวห่อของชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง เป็นต้น วัฒนธรรมเหล่านี้ผ่านการคัดสรรจากสังคม และมีการสืบทอด หากพิจารณาจากภายนอกวัฒนธรรม

เหล่านี้ยังคงอยู่ แต่คุณค่าและ ความเชื่อต่างๆ ภายใต้การปฏิบัติหรือสืบทอด มีการปรับเปลี่ยนไปตามกาลเวลา เทคโนโลยี และ ความทันสมัยต่างๆ ที่เข้ามากระทบ ตัวอย่างเช่น ประเพณีผูกแขนเรียกขวัญของชาวกะเหรี่ยง เป็นประเพณีที่จัดขึ้นในเดือนเก้า ของทุกๆ ปี ชาวกะเหรี่ยงเรียกเดือนเก้าว่า “หล่าคอก” เป็นเดือนที่คาบเกี่ยวระหว่างปลายเดือนกรกฎาคม ต้นเดือนสิงหาคม เป็นช่วงเวลาที่ฝนตกชุก อากาศเย็น เป็นช่วงที่มีความเจ็บไข้ได้ป่วยมาก โดยเฉพาะไข้มาลาเลีย คนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงเชื่อว่าความเจ็บป่วยเกิดจากการที่คนกะเหรี่ยงได้ทำผิดกฎระเบียบ ข้อห้ามของบรรพบุรุษหรือถูกผีป่า ผีน้ำ เจ้าที่เจ้าทาง เจ้าท่า เจ้าทุ่ง และวิญญาณที่เร่รอนรบกวน จุดประสงค์ของการเรียกขวัญ ก็เพื่อให้ลูกหลานอยู่สุขสบาย ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มีความสุขความเจริญ มีอายุมันขวัญยืน ผลจากความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและความก้าวหน้าทางการแพทย์ทำให้แนวคิดเกี่ยวกับการเจ็บไข้ได้ป่วยของคนในสังคมเปลี่ยนไป แต่ประเพณีนี้ยังมีการสืบทอดโดยมุ่งเน้นคุณค่าไปที่การรักษาทางจิตวิญญาณ การให้กำลังใจ และเป็นงานประเพณีที่เปิดโอกาสให้ลูกหลานชาวกะเหรี่ยงที่ไปทำงานต่างถิ่นได้กลับมาเยี่ยมบ้าน เป็นพื้นที่และโอกาสที่ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงได้แสดงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตนเอง งานประเพณีนี้จึงเป็นกลไกสำคัญในการสืบทอดสืบสานวัฒนธรรมของชุมชนให้คงอยู่

หากเมื่อพิจารณาถึงภาพรวมของวัฒนธรรมประเพณีในรอบปีของกลุ่มชาติพันธุ์จังหวัดราชบุรีที่ยังคงมีการปฏิบัติและสืบทอดพบว่า มีงานประเพณีที่สำคัญดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงงานประเพณีในรอบปีของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี

เดือน	ประเพณี	ชาติพันธุ์
มกราคม	ขึ้นปีใหม่	ทุกชาติพันธุ์
	ประเพณีลงแขกเกี่ยวข้าวและลงแขกนวดข้าว	มอญ
	ปาดตงข้างเฒ่า เช่นไหว้ผีเรือน ผีบรรพบุรุษ	ไทยทรงดำ
กุมภาพันธ์	ตรุษจีน	จีน
	ทำบุญวันมาฆบูชา และพิธีจองโ๊ะต่าน	มอญ
	บุญข้าวจี (เผาข้าวหลาม ทำบุญกลางบ้าน)	ลาวเวียง
	เผาข้าวหลาม	เขมรลาวเดิม
มีนาคม	พิธีเสนเอือน(เสนเรือน)	ไทยทรงดำ
	ตรุษไทย ทำบุญตามเทศกาล	เขมรลาวเดิม, ไทยพื้นถิ่น
	ทำบุญส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ (กวนข้าวเหนียวแดง)	ไทยยวน
เมษายน	แข่งเม็ง	จีน
	สงกรานต์ ลักษณะของการจัดแตกต่างกันตามชาติ	ทุกชาติพันธุ์

เดือน	ประเพณี	ชาติพันธุ์
	พันธุ์ เซน	
	ไทยพื้นถิ่นนมัสการหลวงปู่โพห์ก ลาวเวียงแห่ดอกไม้	
	สักการะหลวงพ่อนวมวัดแจ้งเจริญ (เหยียบหลังกะเหรี่ยง)	
	สงกรานต์ข้าวแช่ มอญ ไทยทรงดำ เอ็นกอนพ็อนแคน เป็นต้น	
พฤษภาคม	ไหว้ต้นไม้	กะเหรี่ยง
	พิธีเสนเอือน(เสนเรือน)	ไทยทรงดำ
	เลี้ยงผีเอือน ผีปญา ตาคำ	ไทยยวน
มิถุนายน	เทศกาลขนมจ้าง	จีน
กรกฎาคม	เข้าพรรษา ทำบุญสลากภัต	เขมรลาวเดิม , ลาวเวียง
	เซ็งสะดั่ง	กะเหรี่ยง
	ประเพณีตักบาตรเข้าพรรษา	ไทยพื้นถิ่น มอญ
สิงหาคม	ผูกแขนเรียกขวัญกินข้าวห่อ	กะเหรี่ยง
	สารทจีน	จีน
กันยายน	สารทไทย (กวนกะยาสารท)	เขมรลาวเดิม
	สารทลาว (แก๋ห่อข้าว)	ลาวเวียง
	ดำข้าวเหนียวทำขนมตักบาตร ตักบาตรน้ำผึ้ง	มอญ
	เทศกาลกินเจ	จีน
ตุลาคม	เทศกาลไหว้พระจันทร์	จีน
	ออกพรรษา	ทุกชาติพันธุ์
พฤศจิกายน	ลอยกระทง และ ลอยกระทงสาย ของชาวมอญ	ทุกชาติพันธุ์
ธันวาคม	ดำข้าวเม่าไหว้พระ	มอญ
	เทศกาลส่งท้ายวันขึ้นปีใหม่	ทุกชาติพันธุ์

ที่มา : จากการสัมภาษณ์และ หนังสือ คนราชบุรี 2552 หน้า 208

2. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการนำวัฒนธรรม 8 ชาติพันธุ์ มาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ผู้ให้ข้อมูลเสนอแนะแนวทางการนำวัฒนธรรมมาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว มุ่งเน้นไปที่ วัฒนธรรมหรือประเพณีที่มีการสืบสาน ผลิตภัณฑ์ มาจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากวัฒนธรรมเหล่านี้มีวิถีปฏิบัติอยู่แล้วในสังคม ไม่ต้องประดิษฐ์หรือสร้างขึ้นใหม่ และ

ควรเป็นที่มีคุณค่า ความหมาย อารมณ์ ที่สามารถเชื่อมต่อนักท่องเที่ยวเป้าหมาย ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลเสนอแนะให้นาวัฒนธรรม 3 ประเภทมาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวดังนี้

2.1. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยใช้ต้นทุนทางวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง อำเภอสวนผึ้ง ผ่านงานประเพณี ผูกแขนเรียกขวัญกินข้าวห่อ (อั้งหมีถ่อง) ประเพณีผูกแขนเรียกขวัญกินข้าวห่อ เป็นประเพณีท้องถิ่นที่ชาวบ้านร่วมกันจัดขึ้นตามธรรมเนียมเป็นประจำทุกปี ประเพณีนี้เกิดจากความเชื่อเรื่องขวัญ โดยเชื่อว่าคนเรามีขวัญประจำกาย ซึ่งเป็นสิ่งไม่มีตัวตน ไม่สามารถมองเห็นได้ มีลักษณะคล้ายจิตหรือวิญญาณ และชอบท่องเที่ยวไปยังที่ต่าง ๆ บางครั้งเมื่อขวัญออกจากร่างกายไปอาจหลงทาง หรือถูกผีจับตัวไว้ ทำให้ไม่สามารถกลับคืนสู่ร่างของเจ้าของขวัญได้ ส่งผลให้เจ้าของขวัญเกิดการเจ็บป่วย มีความทุกข์ หรืออาจถึงตาย ดังนั้นเพื่อให้ขวัญได้กลับมาอยู่กับร่างกายและหายเจ็บไข้จึงได้มีการจัดพิธีการผูกแขนเรียกขวัญขึ้น การผูกข้อมือผู้เฒ่าผู้แก่จะใช้ด้ายสีแดงที่เตรียมไว้ ผูกแขนให้กับผู้ร่วมพิธีพร้อมกับกล่าวคำเรียกขวัญเพื่อเป็นการมัดขวัญไว้ไม่ให้หนีหายไปคำเรียกขวัญจะเป็นคำอวยพรให้กับเจ้าของขวัญมีความเจริญรุ่งเรือง โดยจะกล่าวถึงแต่เรื่องที่เป็นมงคล ซึ่งความหมายโดยนัย นอกจากจะเป็นการผูกขวัญให้อยู่กับตัวแล้ว การผูกแขนยังเป็นการสื่อความหมายถึงความผูกพัน ความเอื้ออาทร การให้กำลังใจกับเจ้าของขวัญ ปรึกษาและความเชื่อนี้มีความสอดคล้องกับความเชื่อของคนไทย โดยมองว่าเป็นกระบวนการรักษาโรคทางด้านจิตใจ สำหรับคนที่ต้องการกำลังใจ โดยเฉพาะในยามที่รู้สึกไม่มั่นคง ยุ่งยากหรือประสบปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจ หากมองในแง่วัฒนธรรมและความเชื่อของคนในสังคมไทยแล้ว การผูกแขนการเรียกขวัญหรือบางพื้นที่เรียกการสู่ขวัญถือว่าเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าของชาวไทยที่มีการสืบทอดมาอย่างยาวนาน บ่งบอกถึงองค์ความรู้และภูมิปัญญาในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของกาย จิต และสิ่งแวดล้อม ให้ชาวไทยให้อยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข งานประเพณีนี้จึงมีจุดเชื่อมโยงกับนักท่องเที่ยวผ่านความเชื่อเรื่องขวัญ สามารถนำมาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยมุ่งไปที่การร่วมกิจกรรมผูกแขนเรียกขวัญนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนให้อยู่เย็นเป็นสุข พร้อมกับชมศิลปวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงในระหว่างพิธีกรรม อาทิ การเล่นแคน ทานอาหารท้องถิ่น ชมศิลปะการแสดงของชาวกะเหรี่ยง หรือร่วมกิจกรรมกีฬาพื้นบ้านเช่น การแข่งวิ่งโง (แข่งที่ใช้สะพานข้างหลัง) การป็นเสาดกน้ำมัน การทอยสะบ้า และร่วมทานข้าวห่อ ของชาวกะเหรี่ยง เป็นต้น

2.2 การส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านงานประเพณีสงกรานต์ชาติพันธุ์ ประเพณีสงกรานต์ในประเทศไทยจัดเป็นงานประเพณีหลักที่มีการฉลองสงกรานต์กันทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ เป็นเทศกาลที่มีวันหยุดยาว จนกลายเป็นวันกลับบ้านของผู้ใช้แรงงานและเป็นวันท่องเที่ยวของคนไทยบางกลุ่ม หลายหน่วยงานต่างรณรงค์จัดงานเฉลิมฉลองสงกรานต์และใช้เป็นกิจกรรมดึงดูดให้คนเข้ามาในพื้นที่ กลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในจังหวัดราชบุรีต่างมีการจัดงานเฉลิมฉลอง

สงกรานต์ ตามความเชื่อและประเพณีปฏิบัติของตนเองไม่ว่าจะเป็น ประเพณีสงกรานต์กินข้าวแช่ของชาวมอญ ประเพณีสงกรานต์แห่ดอกไม้ของชาวลาวเวียง หรือประเพณีสงกรานต์ของชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง กราบนมัสการหลวงพ่อนวม ณ วัดแจ้งเจริญ เป็นต้น หากนำประเพณีสงกรานต์ของชาติพันธุ์เหล่านี้มาเป็นฐานในการจัดงานสงกรานต์อย่างสร้างสรรค์ หันกลับไปหาคุณค่าดั้งเดิมของงานประเพณี จึงน่าจะเป็นทางเลือกให้นักท่องเที่ยวที่เบื่อหน่ายสงกรานต์กลายเป็นพื้นที่ให้นักกลับมาพิจารณาการเล่นสงกรานต์ ชาติพันธุ์ที่มีการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีดั้งเดิมได้

2.3 การส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านวัฒนธรรมอาหารชาติพันธุ์ อาหารชาติพันธุ์ เป็นอาหารพื้นถิ่นที่เกิดจากการเรียนรู้ถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่รอบตัวเพื่อนำมาใช้ในการดำรงชีวิตและสร้างสรรค์ผลิตซ้ำจนเกิดเป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคสั่งสมกันมาหลายชั่วอายุคน ทำให้เกิดเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านโดยรู้จักนำเอาวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ประกอบทำเป็นอาหาร ด้วยกรรมวิธีที่แตกต่างกันออกไป เป็นอาหารที่มีเอกลักษณ์และรสชาติเฉพาะตัวของแต่ละพื้นที่ ความหลากหลายของชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีจึงทำให้อาหารพื้นถิ่นของจังหวัดมีความหลากหลาย หากมีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้าน ทำอาหารพื้นถิ่นของแต่ละชาติพันธุ์ที่มีความเป็นดั้งเดิมจากเจ้าของวัฒนธรรม ผูกเชื่อมโยงกับเส้นทางท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวมาเที่ยวอยู่แล้ว เช่น เส้นทางท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก หรือ เส้นทางท่องเที่ยวทางธรรมชาติอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นต้น

สรุปผลและอภิปรายผล

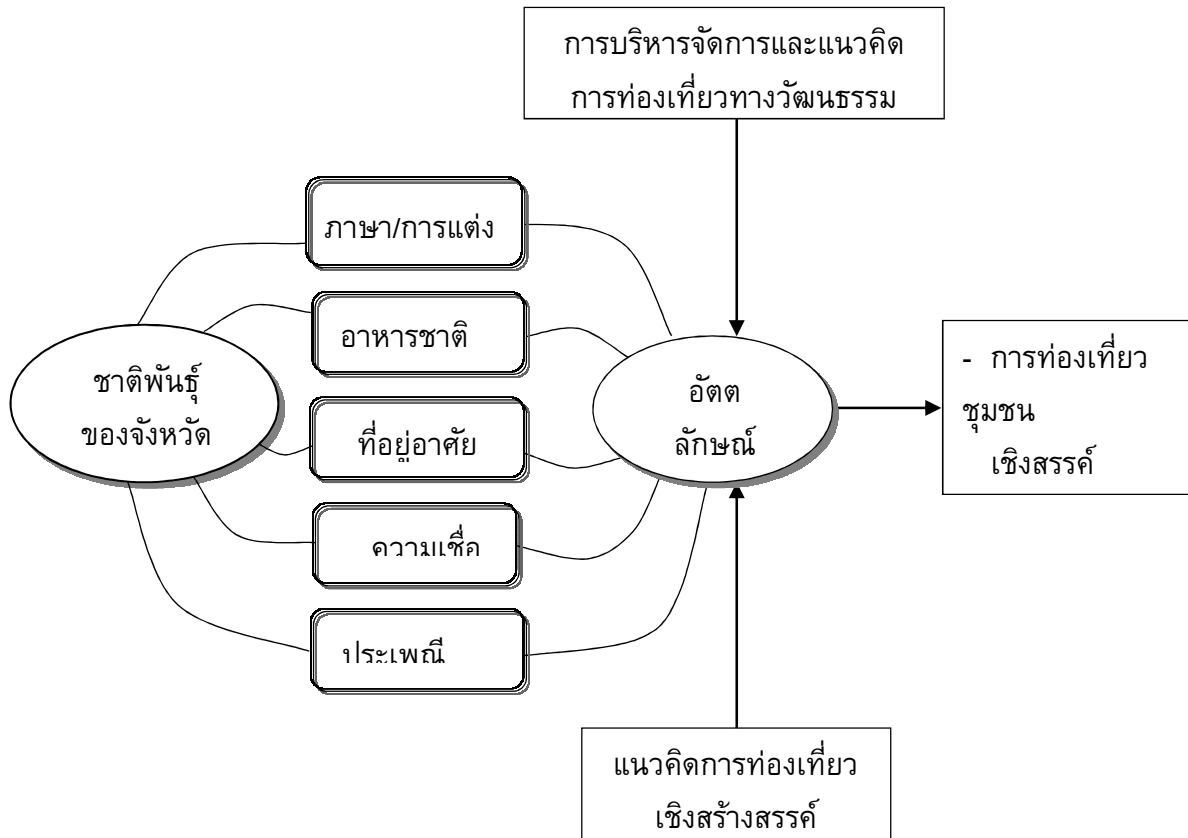
1.สรุปผลการศึกษา จังหวัดราชบุรีมีกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่ถึง 8 ชาติพันธุ์ประกอบด้วยชาวไทยพื้นถิ่น ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไทยเชื้อสายมอญ ชาวไทยเชื้อสายยวน ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง ชาวไทยเชื้อสายเขมร ชาวไทยเชื้อสายลาวเวียง และ ชาวไทยเชื้อสายลาวโซ่ง กลุ่มชนเหล่านี้อพยพมาพร้อมกับวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อที่เป็นดั้งเดิมตามอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ ผ่านช่วงเวลาปรับเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อม และสิ่งกดดันจากทั้งภายในและภายนอก เช่น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เครือข่ายอินเทอร์เน็ต กระแสโลกาภิวัตน์ และระบบการสื่อสารข้อมูล ส่งผลให้โลกหลอมรวมตัวกันมีลักษณะคล้ายคลึงกัน หลายสิ่งหลายอย่างมุ่งไปหาสิ่งที่เรียกว่า “มาตรฐาน” ทั้งมาตรฐานการครองชีพ มาตรฐานอาหาร มาตรฐานผลิตภัณฑ์เหล่านี้ล้วนส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง ทำให้ความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น (Local identity) ลดลงขณะที่ความเป็นสากล (International) เพิ่มขึ้น คนในท้องถิ่นมีการเปิดรับเอาวัฒนธรรมอื่นๆ เข้ามาปรับประยุกต์ใช้ในวัฒนธรรมของตน รวมถึงการอพยพย้ายถิ่นฐานของคนในพื้นที่ออกไปสู่ภายนอก ไม่ว่าจะเป็นการที่ต้องออกไปศึกษาเล่าเรียน การประกอบอาชีพ

ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในหลายด้านไม่ว่าจะเป็นทางภาษา ความคิด ค่านิยม อีกทั้งภายในพื้นที่เอง มีการอพยพของคนภายนอกเข้ามาสู่พื้นที่ ทำให้ลักษณะของวัฒนธรรมชุมชนเป็นวัฒนธรรมผสม เหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยสรุปแล้วพบว่าสภาพของวัฒนธรรม 8 ชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีมีคุณลักษณะที่สำคัญ 3 สถานะได้แก่วัฒนธรรมที่เคยมีหลักฐานการจดบันทึกและได้ยกเลิกการผลิตซ้ำในสังคมไปแล้ว สถานะที่สอง คือวัฒนธรรมที่มีความคงอยู่แบบหัตถ์มีให้เห็นได้ภายใต้โอกาสหรือกิจกรรมพิเศษเท่านั้น และวัฒนธรรมที่มีการผลิตซ้ำคงอยู่ในปัจจุบัน เช่น งานประเพณีในท้องถิ่นต่างๆ แต่มีการปรับเปลี่ยนระบบคุณค่าหรือ แนวความคิดและรูปแบบการดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

วัฒนธรรม 8 ชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี เป็นบ่อเกิดแห่งต้นทุนทางสังคมที่ทรงคุณค่าหลากหลายที่สามารถนำมาต่อยอด เพิ่มค่าทางในทางการท่องเที่ยว ผลผลิตทางวัฒนธรรมหลายชนิดกลายเป็นเอกลักษณ์และสัญลักษณ์ที่สำคัญของจังหวัดราชบุรี เช่น ผ้าจกไทยยวน ผ้าทอบ้านไร่ ผลิตภัณฑ์เครื่องทองเหลืองบ้านเขาลอยมูลโค ของชาวไทย-ยวน ผ้าทอกะเหรี่ยง ศิลปะการปั้นโอ่ง ซึ่งมรดกทางภูมิปัญญาของชาวไทยเชื้อสายจีน พิพิธภัณฑสถานพื้นถิ่นลาวโซ่งเขาหัวจัน วัดและสถาปัตยกรรมแบบมอญ ภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับอาหารต่างๆ ตลอดจนงานประเพณีในรอบปีของแต่ละชาติพันธุ์ที่มีการจัดงานเป็นประจำทุกปีอย่างต่อเนื่อง เช่น ประเพณีสงกรานต์ข้าวแฉ่มมอญ ประเพณีตรุษจีน ประเพณีแก้ห่อข้าวของชาวไทยลาวเวียง เป็นต้น วัฒนธรรมเหล่านี้สามารถนำมาใช้เป็นต้นทุนในการส่งเสริมการท่องเที่ยว หรือใช้เป็นสิ่งดึงดูดใจเพื่อการท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีได้

2. อภิปรายผล วัฒนธรรมในบริบทของการท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบหลายประการ แต่ละองค์ประกอบมีเสน่ห์ในการกระจายออกไปดึงดูดเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวเข้ามาดู ชมศึกษาตามความสนใจ วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สามารถพิจารณาได้ว่าเป็นเสน่ห์ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเยือน ได้แก่ หัตถกรรม ภาษา ประเพณี เช่น เทศกาล หรือพิธีกรรม อาหารการกิน ศิลปะและดนตรี รวมถึงจิตรกรรม และประติมากรรม ประวัติความเป็นมา ภูมิเขต ศาสนสถาน สถาปัตยกรรมโดดเด่นในบริเวณนั้นรวมถึงสิ่งที่การเผยแพร่ให้เห็นได้อื่นๆ รวมถึงระบบการศึกษา เครื่องแต่งกายและกิจกรรมยามว่าง เป็นต้น จากการวิเคราะห์ต้นทุนทางวัฒนธรรมของ 8 ชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี พบว่ากลุ่มชาติพันธุ์มีต้นทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถนำมาใช้เป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวได้โดยจะอยู่ในรูปแบบของการท่องเที่ยวชาติพันธุ์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม รูปแบบของการท่องเที่ยวเช่นนี้มักจะเป็นการท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษ ที่มีลักษณะเฉพาะ ความสนใจเบื้องต้นที่ทำให้นักท่องเที่ยวเข้าร่วมการเดินทางดังกล่าวนี้ คือการเฝ้าหาโอกาสที่จะได้สัมผัสกับกลุ่มคนที่มีชาติพันธุ์ และภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากตัวของนักท่องเที่ยวโดยตรงไม่ว่าจะเป็นการเข้ามาพักอาศัยรวมกับ

จังหวัดราชบุรี ดังแสดงในแผนภูมิที่ 1.1

แผนภูมิที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวชาติพันธุ์จังหวัดราชบุรี

จากแผนภูมิที่ 1.1 การส่งเสริมการท่องเที่ยวทางชาติพันธุ์ของจังหวัดราชบุรีตามกรอบแนวคิดมีหลักการในการจัดการท่องเที่ยวทางชาติพันธุ์ที่สำคัญคือ ยึดความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก ควรทำความเข้าใจกับพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว แล้วจึงบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยใช้ปัจจัยการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ เช่น วิถีชีวิตที่แสดงออกผ่านทาง ภาษา อาหาร การแต่งกาย บ้านเรือน อาชีพ ประเพณีพิธีกรรมท้องถิ่น ศาสนสถาน และสถานที่ รวมทั้งสินค้าพื้นถิ่น การละเล่น และการแสดง เป็นปัจจัยในการบริหารจัดการท่องเที่ยวด้วยวิธีการเชิงสร้างสรรค์เพื่อสร้างประสบการณ์ที่มีค่าแก่นักท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ตามแนวคิดของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (creative tourism) ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่มีการเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมนั้น ๆ กับนักท่องเที่ยวผ่านการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น (UNESCO 2006) มุ่งเน้นที่นักท่องเที่ยวกลุ่มที่มีความสนใจเฉพาะ (Niche Interests) และให้ความสำคัญกับประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมและการเรียนรู้เป็นสำคัญ (Rossitza Ohridska-Olson and Stanislav

Ivanov ,2010) กิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์บนฐานวัฒนธรรม 8 ชาติพันธุ์หากได้รับการส่งเสริม ต่อยอดพัฒนาจะสามารถนำไปสู่การสร้าง เอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น (Local identity) และเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative economic) และยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการอนุรักษ์และสืบสืบทอดวัฒนธรรมของถิ่น การนำวัฒนธรรมมาใช้ในบริบทของการท่องเที่ยว จึงเป็นการสร้างคุณค่าใหม่ให้กับวัฒนธรรม ซึ่งจะทำให้วัฒนธรรมที่เลือนหายได้รับการฟื้นฟู ขึ้นมาในบทบาทหน้าที่ใหม่ ดังข้อเสนอแนะของรท.พัชโรดม อุนสุวรรณ (25 มิถุนายน 2554) นายกเทศมนตรี ตำบลอัมพวาได้ให้ข้อเสนอแนะว่า “วัฒนธรรมที่เริ่มสูญหายเพราะกาลเวลาทำให้คุณค่าของวัฒนธรรมเหล่านั้นเปลี่ยนไป เช่น ต้นหมากเมื่อก่อนมีคุณค่าในด้านการเคี้ยวหมาก เมื่อคนในสังคมไม่กินหมากคุณค่าของต้นหมากจึงลดลง การสร้างคุณค่าใหม่ให้กับต้นหมาก เช่น นำไปเป็นสัญลักษณ์ชาติ จะช่วยให้สามารถดำรงความคงอยู่ของต้นหมากได้ เช่นเดียวกับวัฒนธรรมอื่นๆ หากผู้จัดการวัฒนธรรมสามารถสร้างมูลค่าให้กับวัฒนธรรมเหล่านั้นไม่ว่าจะเป็นในด้านใด จะเป็นการทำให้วัฒนธรรมเหล่านั้นคงอยู่และสืบทอดต่อไปได้”จากกรอบแนวคิดผู้วิจัยจึงจัดทำจัดทำเป็นข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวดังจะกล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาพบว่าจังหวัดราชบุรีมีหลายกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีโดดเด่นในแง่ วิถีชีวิต การดำเนินชีวิต อาหาร รูปแบบของสถาปัตยกรรมและงานหัตถกรรมสิ่งทอ เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ บ้านห้วยเขย่ง หรือ กลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงอำเภอสวนผึ้ง และ อำเภอบ้านคา ความโดดเด่นเหล่านี้สามารถนำมาบอกกล่าวเล่าขานกับ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเพื่อสัมผัสกับวัฒนธรรมชุมชนผ่านรูปแบบการท่องเที่ยวโฮมสเตย์ จัดให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสเข้าไปใช้ชีวิตความเป็นอยู่ร่วมกับคนในท้องถิ่นอยู่บ้านเดียวกันทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน เช่น ทำอาหาร ฝึกงานฝีมือ หรือ ร่วมงานประเพณีของคนในท้องถิ่น ไปพร้อมกับการเดินทางท่องเที่ยวชมสถานที่ต่างๆ ภายในพื้นที่ได้

กลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความโดดเด่นทางด้านการทอผ้าและเครื่องแต่งกาย เช่น ผ้าจกของไทยวน ผ้าทอของไทยมอญ ผ้าลายแดงโมไทยทรงดำ และผ้าทอกะเหรี่ยง สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ด้วยการนำภูมิปัญญาการทอผ้าพื้นเมือง มาเล่าขานกระบวนการจนออกมาเป็นผืนผ้าให้กับนักท่องเที่ยวได้ทดลองปฏิบัติหรือ เลือกซื้อหาเพื่อเป็นของฝากของที่ระลึก

กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีที่มีความโดดเด่นทางด้านงานประเพณี เช่น ประเพณีสงกรานต์มอญ ประเพณีแก้ห่อข้าวของชาวลาวเวียง ประเพณีผูกแขนเรียกขวัญวันกินข้าวห่อ ประเพณีลอยกระทง ประเพณีตรุษจีนที่เป็นเอกลักษณ์ที่สามารถนำมาเป็นสื่อทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในด้วยการจัดงานประเพณีเพื่อสร้างโอกาสและทางเลือกให้นักท่องเที่ยวหรือผู้สนใจได้ร่วมงานประเพณีเหล่านี้ เป็นต้น

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรีมีการสรรค์สร้างวัดหรือ ศาสนสถาน ต่างๆ และการปฏิบัติตามกรอบความเชื่อและงานประเพณีดั้งเดิมของตน เช่น มีวัดมอญ มีวัดของ ชาวไทยลาวเวียง วัดและศาสนสถานของชาวไทยเชื้อสายจีน ตลอดจนประเพณีความเชื่อของไทย เชื้อสายกะเหรี่ยงวัดแจ้งเจริญ วัดหรือศาสนสถานเหล่านี้ สามารถนำมาใช้เป็นจุดดึงดูดใจเพื่อจัดการ ท่องเที่ยวเชิงศาสนาได้ เช่น จัดทำเส้นทางไหว้พระเสริมสิริมงคลและร่วมงานประเพณีท้องถิ่นของ จังหวัดราชบุรี เป็นต้น

หากพิจารณาถึงสิ่งดึงดูดใจทางด้านการท่องเที่ยวทางชาติพันธุ์ของจังหวัดราชบุรีแล้ว พบว่า โดยตัวผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเองยังไม่โดดเด่นมากนักเมื่อเปรียบเทียบกับสิ่งดึงดูดใจ ทางด้านธรรมชาติและวัฒนธรรมวิถีชีวิตตลาดน้ำดำเนินสะดวก แต่วัฒนธรรมชาติพันธุ์ของจังหวัด ราชบุรีสามารถนำมาใช้เป็น ผลิตภัณฑ์เสริมให้กับผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวหลักของจังหวัด โดยการนำ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ไปเชื่อมโยงกับเส้นทางท่องเที่ยวหลักที่มีอยู่แล้ว เช่น เส้นทาง ท่องเที่ยวตลาดน้ำดำเนินสะดวก เชื่อมโยงกับการรับประทานอาหารพื้นถิ่น ของชาวไทยเชื้อสาย มอญ หรือการเที่ยวชมวัดখনอนหนึ่งใหญ่ ค้างคาวร้อยล้านวัดเขาช่องพราน ร่วมกับการชม พิพิธภัณฑสถานเกี่ยวกับมอญ วัดคงคาราม อำเภอโพธาราม เป็นต้น

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2554). เศรษฐกิจสร้างสรรค์การท่องเที่ยวสร้างสรรค์ eTAT tourism journal ฉบับที่ 2 ปี พ.ศ 2554 หน้า 4
- กาญจนา แก้วเทพ & สมสุข หินวิมาน. (2551). สายธารแห่งนักคิดทฤษฎี เศรษฐศาสตร์การเมือง กับสื่อสารการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- ประเวศ วสี. (2541). วัฒนธรรมกับการพัฒนา “ในไทยยุควัฒนธรรมทาส” กรุงเทพมหานคร อัมรินทร์ พรินท์ติ้งและ พับลิชชิ่ง
- ยุวดี นิรัตน์ตระกูล (2554). การท่องเที่ยวสร้างสรรค์ eTAT tourism journal ฉบับที่ 1 ปี พ.ศ 2554 หน้า 3
- DASTA (2554). การท่องเที่ยวสร้างสรรค์ Retrived , June 28, 2011. from http://www.dasta.or.th/th/Sustain/sub_sustain.php?SystemModuleKey=Create
- Ohridska-olson,Rand Ivannov.S (2010). Creative tourism Business Model and Its application in Bulgaria.
- UNESCO. (2006). Toword Sustainable Strategies for Creative Tourism. Paper presented at the Planning Meeting for 2008 international Conference on Creative Tourism, Santa Fe,New Mexico, USA